

ЗБІРНИК „УКРАЇНСЬКА ШЕКСПІРЯНА НА ЗАХОДІ“

2. Переклади

Олег Зуєвський: „Скарга закоханої“ (стор. 51-58)

Ця поема, хоча й видана під прізвиськом Шекспіра, але дослідники мають сумнів, що вона належить Шекспірові, бо в ній трапляються вислови нехарактерні для Шекспіра. Все ж таки, дослідники рішили видати її, бо в ній є красиві місця, смішні вислови і т. п. Українською мовою поема перекладена вперше.

В житті трапляються такі людські характери: один хтось любить постійною, сильною любов'ю, а другий, як той метелик — з квітки на квітку перелітає. В цій поемі, якраз, описана саме така трагедія. Поема має легесенький, як те павутинячко, гумор.

Олег Зуєвський зробив переклад поеми дуже легким до читання і одночасно мистецьким. Хоч-би взяти для прикладу ось таке:

З-під капелюха в неї тут мала,
А там стирчала й довша скалка ззаду,
Частина пасем, хоч трималась ладу
В суцільній сув'язі тяжкій, однак
Являла теж недбалства певний знак.

У цьому куснику вірша показана пані в сильному розпачі, вона не дбає про свій зовнішній вигляд, але поет хоче показати, що вона красуня, що вона ще молода і лише трьома словами показує це: „В суцільній сув'язі тяжкій“; буйне волосся буває в молодих, воно придає велику красу голові жіночій. Зверніть увагу на звучність вірша. Строф красивих, звучних тут багато. Недаром Українська Моголянсько-Мазепинська Академія Наук надала поетові звання лавреата на 1987 рік, відзначаючи його мистецькі переклади Шекспірівських творів, як також його власну творчість.

Яр Славутич: „Люкреція“ (Уривки з поеми) (стор. 61-63)

В солодкій тіні темних покривал
Вона лежить, достойна всіх похвал.

Чоловік Люкреції, під час військового походу, в шатрі, розповідає Тарквінові, — синові короля, про чари своєї дружини. Тарквін, якому все легко доступне в житті, виявляє жагуче бажання сволодіти нею. Люкреція, як вірна дружина викликає з походу свого чоловіка і батька, оповідає їм про негідний вчинок Тарквіна. Від чоловіка вона дізнається про розмову між двома молодими чоловіками в шатрі. Ясно, своєю хвалькуватістю, позасвідомо, чоловік Люкреції штовхнув Тарквіна на ганебний вчинок.

Шекспір Люкрецію виводить красою подібною до статуї; її міркування такі ж холодні як і сама статуя; її честь цінніша дальнішого її життя. Вона просить чоловіка і батька помститися за неї. Після цього вона заколює себе кинджалом.

Уся увага в поемі спрямована на Тарквіна: його переживання, розчарування, наслідки ганебного вчинку.

Мені здається, що Яр Славутич, тримаючись першотвору, робить переклад блискучо. Він не просто перекладає поему, а як сам поет, творить її емоційно. Складається враження, ніби, він переливає вірш з одної мови в другу. На жаль, він почав перекладати поему десь близько початку, можливо, він зачепився за якесь слово, чи речення, а воно так легко побігло вниз. Шкода, що це тільки уривки і до кінця далеченько. Яр Славутич, як поет в перекладі, відмінний від поета власного твору в своїй мові, але в обох випадках він є талановитий.

Переклад 106-го Сонета: На сторінках 65-й і 67-й цього збірника надруковані переклади 106-го сонета Шекспіра, виконані Святославом Гординським і Олегом Зуєвським. Обидва вони є визначні українські поети, відомі сонетисти. Поставивши обидва переклади поруч один одного, читач з цікавістю може прослідити думання цих двох сонетистів, їхню побудову вірша і переробку сонета з англійської в українську мову:

С. Гординський

Коли в літописах прадавніх днів
Читаю опис постатей античних
І строфи, де краса складає спів
На славу пань і лицарів величних,

О. Зуєвський

Коли я в хроніці минулих днів
Знайду слова про вроду полум'яні,
Де й вірш красою від краси яснів,
Як славив лицаря чи гарну пані,

Куплет:

С. Гординський

В нас очі є для подиву тепер,
Та для хвали — язик у нас завмер.

О. Зуєвський

А нам тепер, щоб славити твій шлях,
Бракує слів, не подиву в очах.

Чудово. Як бачимо, вони тримаються близько першотвору Шекспіра. Схожість показує це. Висновок той самий. Кожний поет творчи вірш, вкладає в нього трішки свого „Я“, тільки йому присутнє, а саме — стиль. По стилю пізнаєм поета. Саме через стиль і любимо того чи іншого поета.

Стиль С. Гординського є ясний, плавний, відшліфований, легко вкладається в пам'яті. Стиль О. Зуєвського має теж свою особливість, він трьомачотирма словами дає ясну, художню картину. Зуєвський вкладає особливу якість в слово, воно має не лише одне значення, а ще щось додаткове. На-

загал, обидва ці сонетисти належать до категорії славних поетів, а їхня творчість є дуже цікава для читача.

Переклад Яра Славутича: „Зима“ і „Весна“.

Критики Шекспіра називають „солодким, медовим“ за його пісні. Переклади пісень Яром Славутичем показують дійсно „солодкість“ першотвору, бо вони залишилися і в перекладі „солодкими“ й приємними.

Пісня „Весна“ аж наче пахне фіялками, які прикрашують пишних пань другої молодости. Не можна прочитати переклад „Весна“ не сміючись веселим сміхом. Чудовий переклад.

„Зима“ також гарний переклад. Якщо поет викликає в читача уяву скрипучого морозу від якого „стигне“ кров, то без сумніву, Яр Славутич має талант поета-перекладача.

Емма Андрієвська : „Плач по Офелії“ (Сонет).

Це її власний твір. Вона його називає сонетом, але в ньому крім ритму, та структури італійського сонета, немає нічого схожого. Сонетну віршову форму знає весь світ. Вона є перфектна, не потребує ніяких змін, а коли зайдуть зміни то вже не буде сонет. Нікому не заборонено шукати чогось нового в поезії. Лаврового вінка з Петрарки не зняти. Б. Чопик в своїй статті на сторінках 45-49 цього збірника радить дотримуватися вимог сонетописання.

„Сонет“ Андрієвської не має справжньої рими, е таке: „лаві“ — „лови“, „гребти“ — „хребта“ і. т. п. Замість однієї теми, як належить сонетові, в „сонеті“ Андрієвської їх багато. Це є каламбур слів, набір різних глупот: „ростуть дерев'яні леви“; „недоспівана кора“; „а він її шука, як в словнику“ — утопленицю Офелію. Крім цього там є політичний ребус, антирелігійний вислів. Словом, всього потрошку, ніби, „Головінський пампкін гуляш, з часничком, перчиком.“

Нам здається, що цей вірш попав у збірник випадково, а саме завдяки його назві: „Плач по Офелії“. Він творить єдине слабе місце в збірникові.

Олег Зуєвський: „Плач по Офелії“ (стор. 79)

Потік і досі там шумить,
Де лист передавав задуму
І погляди хисткі в ту мить,
Як бризу не було й самуму.

Поет має великий талант малою кількістю слів створити красиву картину закутка природного лісу, де все живе наповнюється своїм власним життям. Словами „лист передавав задуму“ поет показує зелений, густий, молодий ліс, де й лист не рухнеться... „І погляди хисткі в ту мить“, щось сталось, бо „погляди хисткі“ кинули в той бік де шумить потік — птахи глянули, звірята малі стали на лапки, теж глянули, навіть комахи, я певна, зупинили свій біг — прислухались. Всі бачили чи чули, що щось сталось „в ту мить“: „хисткі“ води потоку прийняли в свій біг необачну Офелію з її вінками, які вона там в'язала чи вшала.

Цей сонет написаний чотиристопним ямбом. Шекспір лише один — 145-й сонет написав чотиристопним ямбом, а решта написані п'ястистопним ямбом.

У поета Зуєвського в обох катренах рима та сама, що додає особливої краси та сили сонетові, як також звучання сумної літери „у“, що нагадує звук церковного органу.

Збірник „Шекспіріяна на Заході“ залишає приємне враження, викликає якусь гордість і радість. Українці мають великі досягнення в перекладах творів Шекспіра і це за такий короткий час. Українські переклади виглядають не гірші від російських перекладів. Це велике досягнення, якщо взяти під увагу, що російським перекладачам радянська держава платить добрі гонорари, а у нас на еміграції лише бажання й відчуття своєї української гідності керують цією, так би мовити, благородною і жертвенною справою — перекладання творів Шекспіра і вкладання грошових пожертв на цю ціль.

Усі перекладені сонети Шекспіра чи власні твори на шекспірівську тему, надруковані в цьому збірникові, за винятком „Плач по Офелії“ Емми Андрієвської, є високоякісними творами і заслуговують на високу оцінку.

Великі признання й подяка належать жертводавцям грошей, які уможливили видрук цього славного збірника.

ЧИТАЮЧИ ПУТІВНИК

В путівнику „Літературні музеї Чернігівщини“ Реп'ях С.П. розповідає про письменників і філологів, чії біографії пов'язані з Придесенням. Путівник має 102 стор., багатоілюстрований і, як на підсоветські умови, виданий офсетом непогано. Рецензентами С. П. Реп'яхового путівника були Ю. О. Збанацький і доктор філологічних наук Н. Л. Калениченко. „Літературні музеї Чернігівщини“ видані українською мовою видавництвом „Рекляма“ 1983 р. в Києві.

Стаття „Про тисячолітній Новгород-Сіверський“ та йому присвячений фотоальбом-путівник поміщена в „Українських вістях“ за 30-го серпня 1987 р. Звичайно, навіть два цих коротких путівники „не дають, — як каже Реп'ях, — можливості на всю широчінь показати панораму“. А до того ще й обтяжує, як це водиться в окупованій Московщині Україні, данина „дружбі“, „єднанню навіки разом“, „братерстві з російським народом“, „вірності великому жовтневі“, „комуністичному вихованню“. І ця данина довела до того, що в Чернігові вже немає ані однієї української школи!

Після вступної статті, путівник Реп'яха відкривається описом, як і можна було сподіватися, „Чернігівського літературно-меморіального музею М. М. Коцюбинського“. Музей створений у серпні 1934 р. і йому в путівнику присвячено 55 сторінок, бо він „став осередком науково-пропагандистської